

Poezija tela i prolaznosti

Knjiga pesama Aca Šopova Nebidnina (Makedonska knjiga, Skopje, 1967) ponovo afirmiše njegov čist, nenatrunjen, odista inspirisan pesnički izraz, naklonjen briskantnim, spontanim, lirskim trenucima. U uvodnom ciklusu ove knjige nalazi se jedna pesma čiji je naslov veoma karakterističan, čini se, i veoma važan za razumevanje najnovije pesničke faze eminentnog makedonskog liričara. To je pesma Molitva za jednu običnu još nepronađenu reč. Ona insistira na čednosti, na pronalasku, na jednom otkriću koji bi omogućio razmišljanje okvira, kojim bi se odmaglilo onamo kamo nestrpljiva radoznalost zove bez prekida. Ona, uostalom kao i još mnogi trenuci ove knjige, voli neočekivano, tu naglu promenu koja iznenađuje i koja se otima postojećim okvirima. Taman vrtlog bića koji se, vrlo simptomatično, javlja u ovoj knjizi u nekoliko navrata, svedoči pre svega o zagonetki koja se zove telo, koja je identifikovana sa tajnom bića. Sa tihim no upečatljivim asocijacijama o zavičajnom ritmu - domorodski ritam, kaže Aco Šopov - i sa poimanjem zrelosti godina koje prolaze, ostavljajući nas tamne i nepojamne, ova lirika nastoji da upamti, ali nastoji takođe i da se zabrine nad tim nemuštim, večitim vrtlogom tela i prolaznosti, bića u vremenu koje protiče neumitno i odveć brzo. Oseća se da je pesnik u dramatičnom drhtaju doživeo te svoje Molitve kojima se obraća svom pamćenju i svojoj mašti. Pod naletima crnog vetra prolaznosti, pod naletima godina, uvek postavljen na jednom mestu odveć znanom, on voli da tepa toj čudnoj, dalekoj tajni bića, koju je Rastko Petrović doživao u svojim telesnim, beskrajnim pretragama bića, i koju Dušan Matić sluti u tobože nonšalantnim referencijama. Poslednja Molitva u prvom ciklusu ove knjige upravo napadno sluti taj crni, tmurni, oblačni vetar nevremena, i povija se pred njim, sva bolna, sva u tajanstvenom drhtaju usamljenosti.

Nepostojanje za Aca Šopova, ne od juče, nije ledeno otuđenje koje donose godine i odmazda za davnu mladost, već pre svega uspravna žalopojka što se to pred nama dva nepostojanja dotiču i što živimo u rascepu tih golemih planina zaborava i nepoznatih svetova budućeg vremena. Nepostojanje, to je za njega onaj sveopšti, neočekivani a neumitni vetar vremena, koji doziva Tanasije Mladenović, i to je u isti mah jedan poriv ne za mirenjem, već za nemirenjem u ovom svetu koji je neobičan i nemuš, danas kao i juče. Staro kupuvam, ponavlja u istoimenom ciklusu u nekoliko navrata, u hitrom ritmu Aco Šopov, i sve što se u njegovoj svakodnevnici pred nama objavilo kao znak, kao trenutak čiste uverenosti i ljubavi, nepresušno je povezano sa tim starim uspomenama, koje nas nose nekamo u poznat kraj, ali uvek drukčije i uvek nove. Ne panteizam koji bi bio blizak liričnosti Stevana Raičkovića, već u prvom redu uzносит, ponosan mir jednog lirizma koji je dovoljno vidovit da se ne zavarava sitnim nežnostima, i dovoljan

da bi se na njegovoj osnovi izgradio čitav jedan pramen svetlosti i nemira. Ima temperamenta, i ima čistog zanosa ova lirika kojom Aco Šopov ponovo stavlja na tapet neke od svojih najintimnijih lirskih tema o prolaznosti, vremena, nezaboravu, brzom letu crnih vetrova prošlosti. Za moje osećanje poezije najuspešnija, u punom sjaju antologijska pesma ove knjige je svakako Ima dolu edna krv. Jedva da se u čitavoj lirici Aca Šopova, tako bogatoj i tako sazdanjoj na jednom, na velikom talasu doživljenosti i autentične smirenosti, može pronaći nekoliko tako uzbudljivih, tako prodornih poetskih struktura kakva je ova kojom on dramatično zahteva saznanje, ali saznanje o tamnim porivima bića, o dubinama nepojamnim, o teškoj i tamnoj krvi koja se, dole, duboko, valja potmulo i nepojamno, vladajući nama poput ponornice, poput uzbuđenja. To je ta strašna krv ove lirike koja joj nikada i nije dopustila da se umiljato nadnosi nad horizonte lažnih poetičnosti, već je hitala za ostatkom, za tajnom. Ima edna stara krv, crna i gola, kazuje razmišljen, uzbuđen stih Aca Šopova, i sve što se tim povodom pred njim ugiba i sagiba, kao subjekt i u isti mah sama priroda tog lirizma, javlja se ovde u svojoj neulepšanoj, poročnoj, strašnoj javi. Ne zazire ovaj pesnik od imenovanja zla i noći, ali to čini na način vlastite projekcije zla koje je sveopšte, i prolaznosti koja je svačija.

U godinama koje nailaze, očevično, lirika Aca Šopova sve će više biti opredeljena upravo za ovaj, po mnogo čemu svež i upečatljiv vid otkrivanja sukoba, saučestvovanja u dramu, ponosa u svetu koji mu se, u snovidenjima, prikazuje zagonetnim i svetlim. Lirizam Aca Šopova, neumnjivo, ide u red najosobenijih u bogatoj i raznorodnoj savremenoj makedonskoj poeziji. To je lirizam koji otkriva, koji se dotiče drame i bitnosti bića, sve u jednom bolnom i nostalgičnom govorenju koje je za sebe pronašlo pravu reč u mnoštvu verbalizama svake vrste. To je ta obična no još nepronađena reč koju je on dozivao i koja se sad sručila pred njega kao sama stvarnost, gorda i visokog zvuka. I to je taj glas koji odjekuje poput zagrenutog, grozničavog ritma koji je svemoćan i koji ostaje zauvek nepokojan.

Ove pesme, koje se, najčešće, nalaze i u knjizi Predvečerje (Grafički zavod, Titograd, 1966, izbor, prevod i prepjev Sreten Perović), koje su, dakle, čitaocu srpskohrvatskog jezičkog područja poznate ne od juče, čitaju se u ovom tananom i čistom kanconijeru makedonske lirike kao tiha molitva krvi, snu i vremenu. Nije to ponovni susret sa poznatom lirikom, već je to susret sa pesništvo koje uvek otkriva po jednu svoju tajnu, po jednu magiju svoje nebidnine, te magične, autentično pesnikove kovani- ce kojom nije obogatio samo makedonsku leksiku, već pre svega pesnički doživljaj jednog savremenog, predanog istraživača.